

บทที่ 6

ความยุติธรรมและสิทธิมนุษยชนในสังคมโลก

ความยุติธรรมและสิทธิมนุษยชนเป็นแนวคิดพื้นฐานที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำรงอยู่ของสังคมมนุษย์ในโลกยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะในบริบทของสังคมโลกที่มีความเชื่อมโยงกันอย่างซับซ้อนทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม แนวคิดทั้งสองประการนี้ไม่เพียงเป็นหลักการเชิงนามธรรม หากแต่เป็นกลไกสำคัญในการกำหนดมาตรฐานการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ การเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และการสร้างความเสมอภาคในสังคม การทำความเข้าใจนิยามของความยุติธรรมและความเสมอภาค ตลอดจนความสำคัญของความยุติธรรมในฐานะรากฐานของสังคมประชาธิปไตยจึงเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญในการวิเคราะห์ประเด็นทางสังคมร่วมสมัย

บทนี้มุ่งนำเสนอเนื้อหาความหมายและความสำคัญของความยุติธรรม แนวคิดและหลักการของสิทธิมนุษยชน ตลอดจนประเภทของสิทธิและบทบาทของปัญญาสาส์กว่าด้วยสิทธิมนุษยชน รวมถึงสถานการณ์ปัญหาความไม่ยุติธรรมและการละเมิดสิทธิมนุษยชนในระดับโลก และผลกระทบที่มีต่อสังคมไทย เพื่อให้สามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้เชิงทฤษฎีกับสถานการณ์จริง และนำไปสู่ความเข้าใจอย่างรอบด้านในการส่งเสริมสังคมที่เป็นธรรมและเคารพสิทธิของทุกคน ตลอดจนส่งเสริมให้สามารถวิเคราะห์ปัญหาและตระหนักถึงบทบาทของตนเองในฐานะพลเมืองได้อย่างมีเหตุผล

6.1 ความยุติธรรม

ความยุติธรรม เป็นแนวคิดสำคัญที่มีบทบาทต่อการดำรงอยู่ของสังคมประชาธิปไตยและการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ในทุกๆระดับ ทั้งในด้านกฎหมาย การเมือง เศรษฐกิจ และการศึกษา สังคมที่ให้ความสำคัญกับความยุติธรรมและความเสมอภาคย่อมส่งเสริมให้สมาชิกในสังคมได้รับโอกาสในการพัฒนาตนเองอย่างเหมาะสม ลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างความเชื่อมั่นต่อระบบสังคมโดยรวม

6.1.1 นิยามของความยุติธรรมและความเสมอภาค

คำว่า “ความยุติธรรม” (justice) มักจะถูกใช้ร่วมกับ “ความเสมอภาค” ในทางวิชาการทั้งสองแนวคิดมีความหมายแตกต่างกัน แต่ก็มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันอย่างซับซ้อน นักปรัชญาและนักรัฐศาสตร์จำนวนมากได้อธิบายว่า ความยุติธรรมมิได้หมายถึงการปฏิบัติต่อทุกคน

เหมือนกันเสมอไป แต่ต้องคำนึงถึงบริบท โอกาส และสภาพความแตกต่างของแต่ละบุคคลร่วมด้วย ดังเช่น

Aristotle กล่าวถึงความยุติธรรม (dikaiosyne) ในหนังสือ *Nicomachean Ethics* ว่ามีสองความหมาย กล่าวคือ ถ้าหมายถึงคุณภาพของบุคคลก็เป็นคุณธรรมสำคัญที่สุดที่ทำให้บุคคลหนึ่ง ๆ มีความสุขตามสัญชาตญาณปัญญา ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 (เทียบได้กับฆราวาสธรรม 4 คือ สัจจะ หมาะ ขันติ จาคะ) ถ้าหมายถึงคุณภาพของกฎหมายก็ทำให้คนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข กฎหมายดังกล่าวจะต้องมีคุณสมบัติครบ 3 ประการ คือ (1) ความเป็นสากล (generality) กฎหมายจะต้องเป็นข้อความสากลที่ใช้ได้กับพลเมืองทุกคนในปัจจุบันและอนาคต (2) ความเสมอภาค (equality) มีขอบข่ายการประยุกต์ใช้กับทุกคนในสังคมอย่างเสมอหน้ากันโดยไม่มีการยกเว้น รวมถึงผู้ออกกฎหมายและรักษากฎหมายเองด้วย และ (3) การมีช่องโหว่ (fallibility) เนื่องจากในการออกกฎหมายแต่ละครั้ง ผู้ออกกฎหมายมีความรอบคอบในวงจำกัด ไม่อาจรู้การณ์ที่เกี่ยวข้องทั้งหมดได้ แต่กฎหมายเมื่อออกไปแล้วก็จำเป็นต้องให้มีอำนาจครอบคลุมทุกกรณีที่เป็นไปได้ มิฉะนั้นก็จะไม่เรียกว่ากฎหมาย แต่เป็นแค่ข้อกำหนด (decree) (กิริติ บุญเจือ, 2562)

กล่าวได้ว่า ความยุติธรรมตามแนวคิดของ Aristotle เป็นคุณธรรมสำคัญของสังคม เพราะช่วยให้มนุษย์สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข โดยกฎหมายที่ยุติธรรมต้องมีลักษณะเป็นสากล ใช้กับทุกคนอย่างเท่าเทียม และไม่มีการเลือกปฏิบัติ ความยุติธรรมโดยทั่วไปจึงหมายถึง การปฏิบัติที่ถูกต้อง เหมาะสม และเป็นธรรมต่อบุคคลทุกคนในสังคม ทั้งในด้านสิทธิ หน้าที่ และการได้รับผลประโยชน์หรือทรัพยากรต่าง ๆ

และ John Rawls นักปรัชญาการเมืองชาวอเมริกันได้เสนอแนวคิด *Justice as Fairness* หรือ *ความยุติธรรมในฐานะความเป็นธรรม* โดยเห็นว่า สังคมที่ยุติธรรมต้องเปิดโอกาสให้ทุกคนมีสิทธิและเสรีภาพพื้นฐานอย่างเท่าเทียมกัน และหากเกิดความไม่เท่าเทียมทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความไม่เท่าเทียมนั้นต้องเป็นประโยชน์ต่อผู้ด้อยโอกาสที่สุดในสังคม (Rawls, 1971; Stanford Encyclopedia of Philosophy, 2019) แนวคิดของ Rawls จึงสะท้อนให้เห็นว่า ความยุติธรรมมิใช่เพียงการแบ่งทรัพยากรอย่างเท่ากัน แต่คือการจัดระเบียบสังคมให้ทุกคนได้รับโอกาสที่เหมาะสมและเป็นธรรมตามบริบทของตน

ส่วนความเสมอภาค (equality/equity) เกี่ยวข้องกับการได้รับสิทธิ โอกาส และการปฏิบัติอย่างไม่เลือกปฏิบัติ โดยความเสมอภาคสามารถแบ่งได้เป็นสองลักษณะสำคัญ ได้แก่

(1) ความเท่าเทียม (equality) หมายถึงการให้ทุกคนได้รับสิ่งเดียวกันในปริมาณเท่ากัน

(2) ความเสมอภาค (Equity) หมายถึงการจัดสรรทรัพยากรหรือโอกาสให้เหมาะสมกับความแตกต่างของแต่ละบุคคล เพื่อให้ทุกคนสามารถเข้าถึงผลลัพธ์ที่ใกล้เคียงกันได้

ตัวอย่างเช่น ในระบบการศึกษา การให้หนังสือเรียนเหมือนกันแก่ทุกคนอาจถือเป็นความเท่าเทียม แต่การสนับสนุนเพิ่มเติมแก่ผู้เรียนที่ขาดโอกาสทางเศรษฐกิจถือเป็นความเสมอภาค เพราะเป็นการช่วยลดความเหลื่อมล้ำและทำให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาศักยภาพได้ใกล้เคียงกัน แนวคิดนี้สะท้อนว่า การปฏิบัติที่เหมือนกันทุกประการอาจไม่ก่อให้เกิดความยุติธรรมเสมอไป หากบุคคลแต่ละคนมีจุดเริ่มต้นและเงื่อนไขชีวิตที่แตกต่างกัน

กล่าวโดยสรุป ความยุติธรรมและความเสมอภาคเป็นแนวคิดที่มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด โดยความยุติธรรมมุ่งเน้นการปฏิบัติที่เป็นธรรมและเหมาะสม ส่วนความเสมอภาคมุ่งเน้นการเปิดโอกาสและการลดการเลือกปฏิบัติในสังคม แม้ทั้งสองแนวคิดจะมีความแตกต่างกันในรายละเอียด แต่ต่างก็มีเป้าหมายร่วมกันคือการสร้างสังคมที่มนุษย์สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข เคารพสิทธิซึ่งกันและกัน และลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม ดังนั้น การส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับความยุติธรรมและความเสมอภาคจึงเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาสังคมประชาธิปไตยที่มั่นคงและยั่งยืนในอนาคต

6.1.2 ความสำคัญของความยุติธรรมในสังคม

ความยุติธรรมเป็นรากฐานสำคัญของการอยู่ร่วมกันในสังคมมนุษย์ เพราะเป็นหลักการที่ช่วยกำหนดให้บุคคลทุกคนได้รับการปฏิบัติอย่างเหมาะสม เท่าเทียม และเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สังคมที่มีความยุติธรรมย่อมก่อให้เกิดความสงบเรียบร้อย ความไว้วางใจระหว่างประชาชนกับรัฐ และความมั่นคงทางสังคม ในทางตรงกันข้าม หากสังคมขาดความยุติธรรม ย่อมนำไปสู่ความเหลื่อมล้ำ ความขัดแย้ง และความไม่พอใจในหมู่ประชาชน ดังนั้น แนวคิดเรื่องความยุติธรรมจึงได้รับความสนใจจากนักปรัชญา นักรัฐศาสตร์ และนักสังคมศาสตร์มาอย่างยาวนาน เนื่องจากถือเป็นองค์ประกอบสำคัญของสังคมประชาธิปไตยและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ซึ่งความสำคัญของความยุติธรรมในสังคมสามารถสรุปได้ดังนี้

1) ความยุติธรรมสร้างความสงบสุขและความเป็นระเบียบในสังคม

เมื่อสมาชิกในสังคมเชื่อมั่นว่ากฎหมายและกระบวนการต่าง ๆ ปฏิบัติต่อทุกคนอย่างเป็นธรรม ย่อมทำให้เกิดการยอมรับในกติกาของสังคมและพร้อมปฏิบัติตามกฎหมาย ดังที่ Aristotle อธิบายว่า ความยุติธรรมเป็นคุณธรรมสำคัญของรัฐ เพราะเป็นหลักที่ช่วยให้มนุษย์สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุขและลดความขัดแย้งระหว่างบุคคล (กิริติ บุญเจือ, 2562) ตัวอย่างเช่น หากกระบวนการยุติธรรมของรัฐสามารถดำเนินการอย่างโปร่งใส ไม่เลือกปฏิบัติ และให้โอกาสแก่ทุกคนอย่างเท่าเทียม ประชาชนจะเกิดความเชื่อมั่นต่อระบบสังคม ส่งผลให้สังคมมีเสถียรภาพมากยิ่งขึ้น ในทางตรงกันข้าม หากประชาชนรู้สึกว่าการปฏิบัติเอื้อประโยชน์ต่อคนบางกลุ่ม หรือมีการเลือกปฏิบัติ ความไม่พอใจและความขัดแย้งทางสังคมย่อมเกิดขึ้นได้ง่าย

2) ความยุติธรรมมีบทบาทสำคัญในการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมและสร้างโอกาสที่เท่าเทียมกันให้แก่ประชาชน

ในสังคมปัจจุบันความแตกต่างด้านฐานะทางเศรษฐกิจ การศึกษา และโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากร เป็นปัญหาที่พบได้ทั่วโลก ความยุติธรรมจึงมีหน้าที่ในการจัดสรรทรัพยากรและโอกาสอย่างเหมาะสม เพื่อให้ผู้ด้อยโอกาสสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนได้อย่างมีศักดิ์ศรี ดังที่ John Rawls เสนอว่า สังคมที่ยุติธรรมต้องให้ความสำคัญกับผู้เสียเปรียบในสังคม โดยความไม่เท่าเทียมใด ๆ จะยอมรับได้ก็ต่อเมื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้ด้อยโอกาสที่สุด (Rawls, 1971) แนวคิดดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ความยุติธรรมมิใช่เพียงการให้ทุกคนได้รับสิ่งเดียวกัน แต่เป็นการจัดสรรสิ่งต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับสภาพและความจำเป็นของแต่ละบุคคล เช่น การจัดสวัสดิการทางการศึกษาแก่เด็กยากจน หรือการคุ้มครองสิทธิแรงงานของผู้มีรายได้น้อย ซึ่งล้วนเป็นกลไกสำคัญในการลดความเหลื่อมล้ำในสังคม

3) ความยุติธรรมส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

หลักสิทธิมนุษยชนสากลยืนยันว่ามนุษย์ทุกคนมีคุณค่าเท่าเทียมกัน และควรได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมโดยไม่คำนึงถึงเชื้อชาติ ศาสนา เพศ หรือสถานะทางสังคม (Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights [OHCHR], 2024) ความยุติธรรมจึงเป็นกลไกสำคัญในการคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน และป้องกันการละเมิดสิทธิมนุษยชนในรูปแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการเลือกปฏิบัติ การใช้อำนาจโดยมิชอบ หรือการเอาผิดเอาเปรียบทางสังคม เมื่อบุคคลได้รับการปฏิบัติอย่างยุติธรรม ย่อมส่งผลให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง และสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมั่นคงและปลอดภัย

4) ความยุติธรรมยังมีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและประชาธิปไตยของ

ประเทศ

สังคมที่มีความยุติธรรมสูงมักเป็นสังคมที่ประชาชนเชื่อมั่นในสถาบันของรัฐและพร้อมมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม ดังรายงานของ WJP Rule of Law Index) ซึ่งชี้ให้เห็นว่า ประเทศที่มีหลักนิติธรรมและกระบวนการยุติธรรมที่เข้มแข็งมักมีระดับการพัฒนาเศรษฐกิจที่มั่นคงและมีความเหลื่อมล้ำน้อยกว่า (World Justice Project, 2025) เนื่องจากประชาชนและนักลงทุนมีความเชื่อมั่นในระบบกฎหมายและการบริหารจัดการของรัฐ ดังนั้นความยุติธรรมจึงมิใช่เพียงเรื่องของศีลธรรมเท่านั้น แต่ยังเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาประเทศในระยะยาว

กล่าวได้ว่าความยุติธรรมมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำรงอยู่ของสังคม เพราะช่วยสร้างความสงบเรียบร้อย ลดความเหลื่อมล้ำ ค้ำครองสิทธิมนุษยชน และส่งเสริมการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน สังคมที่ยึดมั่นในหลักความยุติธรรมย่อมทำให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นในระบบสังคม เศรษฐกิจ และอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข และจากการศึกษาของ Gabriel (2022) ยังช่วยยืนยันว่าความยุติธรรมและความเสมอภาคเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาสังคมร่วมสมัย โดยเฉพาะในยุคที่โลกเผชิญปัญหาความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ การเข้าถึงเทคโนโลยี และโอกาสทางสังคม องค์กรระหว่างประเทศและนักวิชาการร่วมสมัยต่างให้ความสำคัญกับการสร้างระบบสังคมที่ลดช่องว่างระหว่างคนในสังคม และส่งเสริมให้ประชาชนทุกกลุ่มเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานอย่างเท่าเทียมกัน การสร้างความยุติธรรมและความเสมอภาคจึงมิใช่หน้าที่ของรัฐเพียงฝ่ายเดียว แต่รวมถึงบทบาทของสถาบันทางสังคม ครอบครัว และประชาชนทุกคนในการเคารพสิทธิและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้อื่น

6.2 สิทธิมนุษยชน

ก่อนจะอธิบายเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน ผู้อ่านควรเข้าใจนิยามของสิทธิ (rights) และเสรีภาพ (freedom) อันเป็นแนวคิดพื้นฐานของสิทธิมนุษยชนก่อนว่า “สิทธิ” คืออำนาจที่กฎหมายรับรองให้บุคคลใช้เพื่อเรียกร้องให้ผู้อื่นกระทำหรือละเว้นการกระทำบางอย่างเพื่อประโยชน์ของตน ส่วน “เสรีภาพ” คืออำนาจที่กฎหมายรับรองให้บุคคลกำหนดการกระทำของตนเองได้ว่าจะทำหรือไม่ทำสิ่งใด โดยไม่ถูกแทรกแซงจากผู้อื่น (วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, 2565; กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ, 2562)

สิทธิและเสรีภาพจึงเชื่อมโยงกันในฐานะการรับรองความเป็นอิสระของบุคคลและทำหน้าที่เป็นแกนของสิทธิมนุษยชน

6.2.1 นิยามของสิทธิมนุษยชน

สิทธิมนุษยชน (human rights) มีรากฐานจากแนวคิดทางปรัชญาและศาสนาในประวัติศาสตร์ที่ผ่านมา แต่การพัฒนาของสิทธิมนุษยชนในรูปแบบที่เป็นที่รู้จักในปัจจุบันเกิดขึ้นหลังสงครามโลกครั้งที่สอง เพื่อตอบสนองต่อความโหดร้ายและการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกิดขึ้นในช่วงสงคราม โดยในปีค.ศ.1948 สหประชาชาติได้ประกาศปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights: UDHR) ซึ่งกำหนดมาตรฐานพื้นฐานของสิทธิมนุษยชนที่ทุกคนควรได้รับ (United Nations, 1948)

สิทธิมนุษยชนเป็นหลักการพื้นฐานที่มีความสำคัญต่อการดำรงอยู่ของมนุษย์และการพัฒนาสังคมประชาธิปไตยในโลกสมัยใหม่ แนวคิดเรื่องสิทธิมนุษยชนตั้งอยู่บนฐานความเชื่อที่ว่ามนุษย์ทุกคนเกิดมามีศักดิ์ศรีและคุณค่าในตนเองอย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่ควรถูกเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเชื้อชาติ ศาสนา เพศ ภาษา สถานะทางเศรษฐกิจ หรือความคิดเห็นทางการเมือง หลักการดังกล่าวจึงเป็นรากฐานสำคัญของความยุติธรรม เสรีภาพ และสันติภาพในสังคมโลก ปัจจุบันแนวคิดด้านสิทธิมนุษยชนมิได้จำกัดอยู่เพียงประเด็นทางกฎหมายเท่านั้น หากยังเชื่อมโยงกับมิติทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรมอย่างกว้างขวาง การทำความเข้าใจนิยามของสิทธิมนุษยชนจึงเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อให้มนุษย์ตระหนักถึงคุณค่าแห่งศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างเคารพซึ่งกันและกัน

จากแนวคิดดังกล่าว Amnesty International (2015) จึงกล่าวว่า สิทธิมนุษยชน หมายถึง สิทธิและเสรีภาพที่ทุกคนมีโดยธรรมชาติจากการเป็นมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นสัญชาติ เชื้อชาติ เพศ อายุ ศาสนา หรือสถานะทางสังคม สิทธิมนุษยชนประกอบด้วยสิทธิต่าง ๆ เช่น สิทธิในการมีชีวิต สิทธิในการแสดงความคิดเห็น สิทธิในการได้รับการศึกษา และสิทธิในการทำงาน

สอดคล้องกับองค์การสหประชาชาติ (UN) ที่นิยามว่า สิทธิมนุษยชน หมายถึง สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคที่มนุษย์ทุกคนพึงได้รับตั้งแต่กำเนิด โดยไม่ขึ้นอยู่กับความแตกต่างใด ๆ ทั้งสิ้น สิทธิเหล่านี้ถือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ไม่อาจโอนให้ผู้อื่นหรือถูกยึดครองได้โดยมิชอบ หลักการดังกล่าวได้รับการยอมรับอย่างเป็นทางการว่าเป็นคุณค่าพื้นฐานของมนุษยชาติ สิทธิมนุษยชนจึงเป็นสิทธิที่มีอยู่โดยธรรมชาติของมนุษย์ทุกคน และเป็นรากฐานของเสรีภาพ ความยุติธรรม และสันติภาพของโลก (United Nations, 1948)

สำหรับประเทศไทย กระทรวงยุติธรรมของไทยอธิบายว่า สิทธิมนุษยชน หมายถึง ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพและความเสมอภาคของบุคคลที่ได้รับการรับรองหรือคุ้มครอง ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือกฎหมายไทย หรือสนธิสัญญาที่ประเทศไทยมีพันธกรณีที่ต้องปฏิบัติตาม บนหลักการที่ว่า “มนุษย์ทั้งปวงเกิดมามีอิสระ และเสมอภาคกันในศักดิ์ศรีและสิทธิ” (กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ, 2562)

กล่าวโดยสรุป สิทธิมนุษยชนเป็นหลักการพื้นฐานที่ยืนยันถึงศักดิ์ศรีและความเท่าเทียมของมนุษย์ทุกคน แนวคิดดังกล่าวมีพัฒนาการมายาวนานจากแนวคิดทางปรัชญาและกฎหมายในอดีต จนได้รับการยอมรับอย่างเป็นทางการเป็นสากลภายหลังสงครามโลกครั้งที่สองผ่านปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน สิทธิมนุษยชนมิได้เป็นเพียงแนวคิดทางกฎหมาย หากยังเป็นรากฐานสำคัญของสังคมประชาธิปไตย ความยุติธรรม และสันติภาพของโลก การตระหนักรู้และเคารพสิทธิมนุษยชนจึงเป็นหน้าที่ของมนุษย์ทุกคน เพื่อให้สังคมสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุขและมีความเป็นธรรม

6.2.2 หลักการพื้นฐานของสิทธิมนุษยชน

หลักการพื้นฐานของสิทธิมนุษยชนสังเคราะห์ได้ดังนี้ (กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ, 2562; คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, 2558)

1) หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (human dignity) ถือเป็นหัวใจสำคัญที่สุด มนุษย์ทุกคนเกิดมาพร้อมกับคุณค่าในตนเอง ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นสิทธิติดตัวทุกคนตามธรรมชาติตั้งแต่เกิด (natural rights) รัฐหรือบุคคลอื่นจึงต้องเคารพและคุ้มครองศักดิ์ศรีนี้ ไม่ให้ใครถูกล่วงละเมิดหรือปฏิบัติราวกับไม่ใช่คน

2) หลักการไม่เลือกปฏิบัติ (equality and non-discrimination) ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน ปราศจากการแบ่งแยกหรือเลือกปฏิบัติด้วยเหตุผลทางเพศ เชื้อชาติ สีผิว ภาษา ศาสนา หรือสถานะอื่นใด

3) หลักความเป็นสากล (universality) สิทธิมนุษยชนเป็นสิ่งที่ติดตัวมนุษย์ทุกคนมาตั้งแต่เกิด ไม่ว่าจะเป็ใคร อยู่ที่ไหน เชื้อชาติ ศาสนา เพศ หรือสถานะทางสังคมใด ก็ล้วนมีสิทธิมนุษยชนเท่าเทียมกันทั้งสิ้น

4) หลักการพึ่งพาเกี่ยวโยงและแบ่งแยกไม่ได้ (interdependence and indivisibility) การใช้สิทธิหรือการเข้าถึงสิทธิข้อหนึ่ง ย่อมส่งผลกระทบต่อสิทธิข้ออื่น ๆ

เสมอ (เช่น สิทธิในการมีสุขภาพที่ดีย่อมเกี่ยวโยงกับสิทธิในการดำรงชีวิตและการเข้าถึงการศึกษา) และสิทธิมนุษยชนทุกประเภทจึงมีความสำคัญเท่าเทียมกัน เชื่อมโยงกัน และจะแยกออกจากกันไม่ได้

5) หลักการพรากไปไม่ได้ ถ่ายโอนไม่ได้ (inalienability) สิทธิมนุษยชนเป็นสิทธิที่ติดตัวมาแต่กำเนิด บุคคลอื่นหรือรัฐไม่สามารถริบ ยึด หรือเพิกถอนสิทธิของเราไปได้ และเราเองก็ไม่อาจสละสิทธิอันชอบธรรมเหล่านี้ได้เช่นกัน

6.2.3 ประเภทของสิทธิมนุษยชน

สิทธิมนุษยชนที่ได้รับการรับรองทั่วโลกว่ามาตรฐานขั้นต่ำของการปฏิบัติต่อมนุษย์นั้นสามารถจำแนกได้ครอบคลุมสิทธิ 5 ประเภท ได้แก่ สิทธิพลเมือง สิทธิทางการเมือง สิทธิทางเศรษฐกิจ สิทธิทางสังคม และสิทธิทางวัฒนธรรม ดังนี้ (กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ, 2562; UN, 1966a; UN, 1966b)

1) สิทธิพลเมือง (civil rights) ได้แก่ สิทธิในชีวิตและร่างกาย เสรีภาพและความมั่นคงในชีวิตไม่ถูกทรมาน ไม่ถูกทำร้ายหรือฆ่า สิทธิในกระบวนการยุติธรรม ได้แก่ สิทธิในความเสมอภาคต่อหน้ากฎหมาย สิทธิที่จะได้รับการปกป้องจากการจับกุมหรือคุมขังโดยมิชอบ สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีในศาลอย่างยุติธรรมโดยผู้พิพากษาที่มีอิสระ สิทธิในการได้รับสัญชาติ เสรีภาพของศาสนิกชนในการเชื่อถือและปฏิบัติตามความเชื่อถือ

2) สิทธิทางการเมือง (political rights) ได้แก่ สิทธิในการเลือกวิถีชีวิตของตนเอง ทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม รวมถึงการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและการแสดงออก สิทธิการมีส่วนร่วมกับรัฐในการดำเนินกิจการที่เป็นประโยชน์สาธารณะ เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ เสรีภาพในการรวมกลุ่ม สิทธิในการเลือกตั้งอย่างเสรี

3) สิทธิทางเศรษฐกิจ (economic rights) ได้แก่ สิทธิในการมีงานทำได้ เลือกงานอย่างอิสระ ได้รับค่าจ้างอย่างเป็นธรรม สิทธิในการเป็นเจ้าของทรัพย์สิน การได้รับมาตรฐานการครองชีพอย่างเพียงพอ

4) สิทธิทางสังคม (social rights) ได้แก่ สิทธิในการได้รับการศึกษา สิทธิในการได้รับหลักประกันด้านสุขภาพ แม่และเด็กต้องได้รับการดูแลเป็นพิเศษ ได้รับการพัฒนาบุคลิกภาพอย่างเต็มที่ ได้รับความมั่นคงทางสังคม มีเสรีภาพในการเลือกคู่ครองและสร้างครอบครัว

5) สิทธิทางวัฒนธรรม (cultural rights) ได้แก่ การมีเสรีภาพในการใช้ภาษาหรือสื่อความหมายในภาษาท้องถิ่นตน มีเสรีภาพในการแต่งกายตามวัฒนธรรม การปฏิบัติกิจกรรมวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นของตน การปฏิบัติตามความเชื่อทางศาสนา การพักผ่อนหย่อนใจด้านการแสดง ศิลปะ วัฒนธรรม บันเทิงได้โดยไม่มีใครมาบังคับ

นอกจากนี้ Alston (1984) กล่าวว่ายังมีสิทธิมนุษยชนที่เกิดขึ้นใหม่ (emerging human rights) ประกอบด้วยสิทธิต่าง ๆ ที่พัฒนาขึ้นมาใหม่ตามสถานการณ์และความต้องการของสังคม เช่น สิทธิด้านสิ่งแวดล้อม สิทธิทางดิจิทัล และสิทธิในการเข้าถึงข้อมูล เป็นต้น

6.2.4 ปณิญาสาทลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

ปณิญาสิทธิมนุษยชนถือเป็นเอกสารสำคัญที่มีบทบาทอย่างยิ่งต่อการพัฒนาหลักการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในระดับสากล โดยเฉพาะ “ปณิญาสาทลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน” (Universal Declaration of Human Rights: UDHR) ซึ่งได้รับการยอมรับว่าเป็นรากฐานสำคัญของกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศในยุคปัจจุบัน ปณิญาฉบับดังกล่าวมิได้เกิดขึ้นอย่างฉับพลัน หากแต่เป็นผลสืบเนื่องจากประสบการณ์ทางประวัติศาสตร์อันยาวนานของมนุษยชาติ ทั้งในด้านสงคราม ความรุนแรง การกดขี่ และความพยายามของนานาประเทศในการสร้างมาตรฐานร่วมกันเพื่อคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ การศึกษาความเป็นมาของปณิญาสิทธิมนุษยชนจึงช่วยให้เข้าใจถึงพัฒนาการของแนวคิดเรื่องเสรีภาพ ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีของมนุษย์ ซึ่งเป็นหลักการสำคัญของสังคมประชาธิปไตยและสันติภาพของโลก

6.2.4.1 ความเป็นมาของปณิญาสิทธิมนุษยชน

แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนเริ่มมีรากฐานมาตั้งแต่ยุคอารยธรรมโบราณ โดยมนุษย์พยายามกำหนดหลักเกณฑ์ด้านความยุติธรรมและการคุ้มครองบุคคลผ่านกฎหมายและหลักศาสนา ตัวอย่างสำคัญ ได้แก่ กฎหมายฮัมมูราบีของอาณาจักรบาบิโลน ซึ่งถือเป็นหนึ่งในกฎหมายลายลักษณ์อักษรที่เก่าแก่ที่สุดของโลก และมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับความยุติธรรมและการลงโทษอย่างเป็นระบบ ต่อมาในยุคกรีกและโรมัน ได้เกิดแนวคิดเรื่องกฎหมายธรรมชาติ (natural law) ซึ่งเชื่อว่ามนุษย์ทุกคนมีสิทธิพื้นฐานบางประการติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด แนวคิดนี้มีอิทธิพลต่อการพัฒนาหลักสิทธิมนุษยชนในเวลาต่อมาอย่างมาก

ในยุคกลางและยุคต้นสมัยใหม่ แนวคิดเรื่องสิทธิของมนุษย์เริ่มมีความชัดเจนมากขึ้นผ่านเอกสารสำคัญทางประวัติศาสตร์ เช่น “แมกนาคาร์ตา” (Magna Carta) ของประเทศ

อังกฤษในปีค.ศ.1215 ซึ่งจำกัดอำนาจของกษัตริย์และรับรองสิทธิบางประการของประชาชน เอกสารฉบับนี้ได้รับการยกย่องว่าเป็นต้นแบบของหลักนิติรัฐและสิทธิเสรีภาพของประชาชนในเวลาต่อมา นอกจากนี้ แนวคิดของนักปรัชญายุคเรืองปัญญา (Enlightenment) เช่น จอห์น ล็อกก์ ฌอง-ฌาคส์ รุสโซ และมงเตสกีเออ ยังได้เสนอหลักการสำคัญเกี่ยวกับเสรีภาพ ความเสมอภาค และสิทธิธรรมชาติของมนุษย์ แนวคิดเหล่านี้ส่งผลโดยตรงต่อการปฏิวัติอเมริกา ค.ศ. 1776 และการปฏิวัติฝรั่งเศส ค.ศ.1789 ซึ่งต่างประกาศรับรองหลักสิทธิและเสรีภาพของประชาชนอย่างชัดเจน (Weston, 2026)

อย่างไรก็ตาม แม้โลกจะเริ่มตระหนักถึงสิทธิและเสรีภาพของมนุษย์มากขึ้น แต่ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 20 มนุษยชาติก็ยังคงเผชิญกับเหตุการณ์ที่ละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างรุนแรง โดยเฉพาะในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง ซึ่งมีการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ การทรมาน การใช้แรงงานทาส และการสังหารพลเรือนจำนวนมาก เหตุการณ์สำคัญ เช่น การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ชาวยิวโดยรัฐบาลนาซีเยอรมนี สะท้อนให้เห็นถึงผลกระทบอันร้ายแรงของการไม่เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สถานการณ์ดังกล่าวทำให้ประชาคมโลกตระหนักถึงความจำเป็นในการสร้างกลไกระดับสากลเพื่อคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและป้องกันไม่ให้โศกนาฏกรรมเช่นนี้เกิดขึ้นอีก

ภายหลังสงครามโลกครั้งที่สอง องค์การสหประชาชาติ (UN) ได้ก่อตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1945 โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญในการรักษาสันติภาพและส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศ หนึ่งในพันธกิจสำคัญขององค์การสหประชาชาติคือการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ต่อมา คณะกรรมาธิการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ซึ่งมี Eleanor Roosevelt ภริยาของ Franklin D. Roosevelt อดีตประธานาธิบดีแห่งสหรัฐอเมริกาเป็นประธาน ได้ร่วมกันร่างเอกสารที่กำหนดมาตรฐานสิทธิมนุษยชนสากลสำหรับทุกประเทศทั่วโลก (UN, n.d.)

เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม ค.ศ. 1948 สมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติได้ประกาศรับรอง *ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน* ณ กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส โดยมีประเทศสมาชิกเห็นชอบจำนวน 48 ประเทศ ไม่มีประเทศใดลงคะแนนคัดค้าน แม้ว่าจะมีบางประเทศงดออกเสียงก็ตาม (UN, n.d.) ปฏิญญาฉบับนี้ถือเป็นเอกสารระหว่างประเทศฉบับแรกที่กำหนดสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์อย่างครอบคลุม และยืนยันว่ามนุษย์ทุกคนมีศักดิ์ศรีและสิทธิเท่าเทียมกันโดยกำเนิด

ในปัจจุบัน ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนยังคงเป็นหลักการสำคัญที่ใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมสิทธิ เสรีภาพ และความยุติธรรมของมนุษย์ทั่วโลก หลายประเทศได้นำหลักการของปฏิญญาไปใช้ในการพัฒนากฎหมายและนโยบายด้านสิทธิมนุษยชน รวมทั้งใช้เป็นมาตรฐานในการประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในระดับสากล นอกจากนี้ วันที่ 10 ธันวาคมของ

ทุกปี ยังได้รับการกำหนดให้เป็น “วันสิทธิมนุษยชนสากล” เพื่อรำลึกถึงการประกาศรับรองปฏิญญาฉบับดังกล่าวและส่งเสริมการตระหนักรู้ด้านสิทธิมนุษยชนในสังคมโลก

6.2.4.2 สารสำคัญของปฏิญญาสิทธิมนุษยชน

เนื้อหาของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนประกอบด้วยบทบัญญัติทั้งหมด 30 ข้อ ครอบคลุมทั้งสิทธิพลเมือง สิทธิทางการเมือง สิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เช่น สิทธิในชีวิตและเสรีภาพ เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น สิทธิในการศึกษา สิทธิในการทำงาน และสิทธิในการได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย (คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, 2550) สารสำคัญของแต่ละข้อสรุปได้ดังนี้

(1) มนุษย์ทุกคนเกิดมาเสรี เท่าเทียมกัน และควรปฏิบัติต่อกันด้วยความเป็นพี่น้อง

(2) ทุกคนมีสิทธิและเสรีภาพโดยไม่ถูกเลือกปฏิบัติ ไม่ว่าจะด้วยเหตุใดก็ตาม

(3) ทุกคนมีสิทธิในชีวิต เสรีภาพ และความมั่นคงของตน

(4) ห้ามการเป็นทาสและการค้าทาสทุกรูปแบบ

(5) ห้ามการทรมานและการลงโทษที่โหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรม

(6) ทุกคนต้องได้รับการยอมรับว่าเป็นบุคคลตามกฎหมาย

(7) ทุกคนเสมอภาคต่อกฎหมาย และได้รับความคุ้มครองเท่าเทียมกัน

(8) ทุกคนมีสิทธิได้รับการเยียวยาจากศาลเมื่อสิทธิถูกละเมิด

(9) ห้ามจับกุม คุมขัง หรือเนรเทศโดยพลการ

(10) ทุกคนมีสิทธิได้รับการพิจารณาคดีที่เป็นธรรมและเปิดเผยโดยศาลที่อิสระ

(11) ผู้ถูกกล่าวหาถือว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ามีความผิด และห้ามลงโทษย้อนหลัง

(12) ห้ามรุกรานความเป็นส่วนตัว ครอบครัว บ้าน หรือชื่อเสียงโดยพลการ

(13) ทุกคนมีเสรีภาพในการเคลื่อนย้ายและเลือกถิ่นที่อยู่ รวมถึงออกจากและกลับเข้าประเทศของตน

(14) ทุกคนมีสิทธิขอลี้ภัยจากการถูกประหัตประหาร

- (15) ทุกคนมีสิทธิในสัญชาติ และห้ามตัดสัญชาติหรือปฏิเสธการเปลี่ยนสัญชาติอย่างพลการ
- (16) ชายและหญิงมีสิทธิสมรสและสร้างครอบครัวโดยสมัครใจ และครอบครัวควรได้รับความคุ้มครอง
- (17) ทุกคนมีสิทธิถือครองทรัพย์สิน และห้ามริบทรัพย์สินโดยพลการ
- (18) ทุกคนมีเสรีภาพทางความคิด มโนธรรม และศาสนา รวมถึงการเปลี่ยนศาสนา
- (19) ทุกคนมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น รับข่าวสาร และเผยแพร่ความเห็น
- (20) ทุกคนมีสิทธิชุมนุมโดยสงบและตั้งสมาคม และห้ามบังคับให้เป็นสมาชิกสมาคม
- (21) ทุกคนมีสิทธิร่วมในรัฐบาล เลือกตั้งอย่างเสรี และเข้าถึงบริการสาธารณะอย่างเท่าเทียม
- (22) ทุกคนมีสิทธิในความมั่นคงทางสังคม และการเข้าถึงสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม
- (23) ทุกคนมีสิทธิในการทำงาน เลือกรับงาน ค่าจ้างเท่าเทียม และจัดตั้งสหภาพแรงงาน
- (24) ทุกคนมีสิทธิพักผ่อน เวลารว่าง และวันหยุดโดยได้รับค่าจ้าง
- (25) ทุกคนมีสิทธิในมาตรฐานการครองชีพที่เพียงพอ รวมถึงอาหาร ที่อยู่อาศัย การรักษาพยาบาล และการคุ้มครองมารดา-เด็ก
- (26) ทุกคนมีสิทธิในการศึกษา โดยประถมศึกษาต้องเป็นการบังคับและไม่เสียค่าใช้จ่าย และการศึกษาควรพัฒนาความเคารพต่อสิทธิมนุษยชน
- (27) ทุกคนมีสิทธิเข้าร่วมชีวิตทางวัฒนธรรม ชื่นชมศิลปะ และได้รับคุ้มครองผลประโยชน์จากผลงานของตน
- (28) ทุกคนมีสิทธิในระเบียบทางสังคมและระหว่างประเทศที่ทำให้สิทธิตามปณิญาเกิดผลจริง
- (29) ทุกคนมีหน้าที่ต่อชุมชน และการใช้สิทธิของตนต้องไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่นหรือประโยชน์ส่วนรวม

(30) ไม่มีใครมีสิทธิใช้ปฏิญญานี้ไปทำลายสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น

แม้ว่าปฏิญญานี้จะมีใช้สนธิสัญญาที่มีผลผูกพันทางกฎหมายโดยตรง แต่ก็มีอิทธิพลอย่างมากต่อการพัฒนากฎหมายระหว่างประเทศ อนุสัญญาด้านสิทธิมนุษยชน และรัฐธรรมนูญของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก

6.3 ปัญหาความยุติธรรมและสิทธิมนุษยชนในสังคมโลกที่มีต่อสังคมไทย

ปัญหาความยุติธรรมและสิทธิมนุษยชนในสังคมโลกในยุคปัจจุบันมิได้จำกัดอยู่เพียงบริบทของประเทศใดประเทศหนึ่ง หากแต่มีลักษณะเชื่อมโยงและส่งผลกระทบต่อชนชั้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมในระดับโลกได้ส่งอิทธิพลโดยตรงต่อโครงสร้างและวิถีชีวิตของประเทศต่าง ๆ รวมถึงประเทศไทยด้วย ในที่นี้จึงจะอธิบายถึงประเด็นปัญหาต่าง ๆ ที่เป็นปัจจัยสำคัญที่สะท้อนถึงความท้าทายด้านความเป็นธรรมและการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจผลกระทบของปัญหาในระดับโลกต่อสังคมไทยว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง

6.3.1 สถานการณ์ปัญหาความยุติธรรมและสิทธิมนุษยชนในสังคมโลก

สถานการณ์ปัญหาความยุติธรรมและสิทธิมนุษยชนในสังคมโลกมีความซับซ้อนและทวีความรุนแรงขึ้นจากปัจจัยทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมที่เชื่อมโยงกันในระดับโลก โดยปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบต่อ การเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของประชากรจำนวนมาก อาทิ

6.3.1.1 ปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำ

ในสังคมโลกปัจจุบัน ปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำถือเป็นหนึ่งในประเด็นสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อความยุติธรรมและสิทธิมนุษยชนของมนุษย์อย่างกว้างขวาง แม้ว่าหลายประเทศจะมีการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว แต่ประชากรจำนวนมากทั่วโลกยังคงเผชิญกับความยากจน ขาดโอกาสทางการศึกษา การรักษาพยาบาล และคุณภาพชีวิตที่เหมาะสม สถานการณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความไม่เท่าเทียมในการเข้าถึงทรัพยากรและโอกาสทางสังคม ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาศักยภาพของมนุษย์และการดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี (World bank, 2026)

องค์การสหประชาชาติและธนาคารโลกชี้ให้เห็นว่า ความยากจนไม่ได้หมายถึงเพียงการขาดรายได้เท่านั้น แต่ยังรวมถึงการขาดโอกาสในการเข้าถึงบริการพื้นฐานและการถูกกีดกันออกจากการมีส่วนร่วมในสังคม อีกทั้งความก้าวหน้าในการลดความยากจนของโลกยังชะลอลงจากวิกฤตซ้อนทับหลายด้าน เช่น การเติบโตทางเศรษฐกิจที่ชะลอตัว หนี้สาธารณะสูง ผลกระทบจากโควิด-19 ความขัดแย้ง และภัยพิบัติทางภูมิอากาศ ปัจจุบันธนาคารโลกประเมินว่าในปี ค.ศ. 2024 มีประชากรราว 847 ล้านคนที่ยังอยู่ในภาวะยากจนขั้นรุนแรง และในช่วงปี ค.ศ. 1990-2025 แม้จำนวนคนยากจนขั้นรุนแรงทั่วโลกจะลดลงจากประมาณ 2.3 พันล้านคนเหลือราว 831 ล้านคน แต่ความก้าวหน้าในทศวรรษหลังกลับชะลอลงอย่างมีนัยสำคัญ (Piccioli, 2026)

ตัวอย่างที่สะท้อนปัญหานี้อย่างชัดเจนคือหลายประเทศรายได้ต่ำและเปราะบางต่อวิกฤตยังเผชิญความยากจนแบบยึดเยื้อ จากผลกระทบสะสมของเศรษฐกิจชะลอตัวและความขัดแย้ง โดยธนาคารโลกระบุว่าความยากจนขั้นรุนแรงได้กระจุกตัวมากขึ้นในภูมิภาคแอฟริกาตอนใต้ ทะเลทรายซาฮารา และพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากความเปราะบางและความขัดแย้ง กรณีดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าแม้เศรษฐกิจโลกโดยรวมจะฟื้นตัวในบางส่วน แต่ประชากรกลุ่มเปราะบางกลับยังไม่สามารถเข้าถึงผลประโยชน์จากการเติบโตได้อย่างเท่าเทียม (Lonborg et al., 2026)

นอกจากนี้ ความเหลื่อมล้ำยังส่งผลต่อการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐาน เช่น สิทธิในการศึกษาและสิทธิในการรักษาพยาบาล เด็กและเยาวชนจากครอบครัวยากจนมักมีโอกาสด้านการศึกษาน้อยกว่า ส่งผลให้ไม่สามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มที่ ธนาคารโลกยังรายงานในปี ค.ศ. 2024 มีเด็กอายุไม่เกิน 17 ปี ประมาณ 412 ล้านคนอาศัยอยู่ในครัวเรือนที่มีรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจนขั้นรุนแรงสำหรับประเทศรายได้ต่ำ ซึ่งสะท้อนว่าความยากจนในเด็กยังเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างของโลกปัจจุบัน (Piccioli, 2026)

ขณะเดียวกัน การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยพิบัติทางธรรมชาติกำลังซ้ำเติมความไม่เสมอภาคในหลายประเทศ โดยเฉพาะในรัฐที่มีศักยภาพในการรับมือจำกัด เพราะวิกฤตด้านอาหาร น้ำ และรายได้มักส่งผลกระทบต่อประชากรยากจนมากกว่ากลุ่มอื่น สถานการณ์เช่นนี้ชี้ให้เห็นว่าความยากจนและความเหลื่อมล้ำในโลกปัจจุบันมิใช่เพียงปัญหาเศรษฐกิจ หากแต่เป็นปัญหาด้านสิทธิมนุษยชนและความเป็นธรรมเชิงโครงสร้างที่เชื่อมโยงกับวิกฤตระดับโลกหลายมิติ (Lonborg et al., 2026)

แม้ว่านานาประเทศและองค์กรระหว่างประเทศจะพยายามแก้ไขปัญหาคความยากจนผ่านนโยบายด้านสวัสดิการและการพัฒนาเศรษฐกิจ แต่ปัญหาดังกล่าวยังคงดำรงอยู่จากปัจจัย

หลายด้าน เช่น ความขัดแย้งทางการเมือง การว่างงาน วิกฤตเศรษฐกิจ และผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ดังนั้น การลดความเหลื่อมล้ำและสร้างโอกาสที่เท่าเทียมให้แก่ประชาชนจึงเป็นภารกิจสำคัญของประชาคมโลกในการส่งเสริมสิทธิมนุษยชนและความยุติธรรมทางสังคม

จะเห็นว่า ปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำเป็นสถานการณ์สำคัญที่สะท้อนถึงความไม่เป็นธรรมในสังคมโลก และส่งผลกระทบต่อ การเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ การแก้ไขปัญหาดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ องค์กรระหว่างประเทศ และภาคประชาชน เพื่อสร้างสังคมที่มีความเสมอภาคและเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

6.3.1.2 ปัญหาการละเมิดสิทธิเด็กและสตรี

ปัญหาการละเมิดสิทธิเด็กและสตรีเป็นหนึ่งในประเด็นด้านสิทธิมนุษยชนที่สำคัญของสังคมโลกปัจจุบัน แม้ว่าหลายประเทศจะมีการพัฒนากฎหมายและมาตรการคุ้มครองสิทธิของเด็กและสตรีมากขึ้น แต่การใช้ความรุนแรง การเลือกปฏิบัติ และการแสวงหาประโยชน์จากเด็กและสตรียังคงเกิดขึ้นในหลายพื้นที่ทั่วโลก สถานการณ์ดังกล่าวสะท้อนถึงความไม่เท่าเทียมทางสังคม วัฒนธรรม และโครงสร้างอำนาจที่ยังคงกดทับสิทธิและศักดิ์ศรีของบุคคลกลุ่มเปราะบางเหล่านี้ (Meerzad, 2026)

เด็กจำนวนมากทั่วโลกยังคงเผชิญกับปัญหาการขาดโอกาสในการศึกษา การพลัดถิ่น และการถูกระทำ ความรุนแรงทั้งทางร่างกายและจิตใจ โดยเฉพาะในพื้นที่ความขัดแย้ง ตัวอย่างร่วมสมัยที่เด่นชัดคือสถานการณ์ในฉนวนกาซา ซึ่ง UNICEF ระบุว่าในปีค.ศ.2026 มีเด็กมากกว่า 765,000 คนที่ต้องการการเข้าถึงการศึกษา และมากกว่า 1 ล้านคนต้องการการสนับสนุนด้านจิตสังคม ขณะที่ประชากรราว 1.9 ล้านคน หรือประมาณร้อยละ 90 ของประชากรกาซาถูกบังคับให้พลัดถิ่น และโรงเรียนราวร้อยละ 97.5 ได้รับความเสียหายหรือถูกทำลาย กรณีนี้สะท้อนอย่างชัดเจนว่า เด็กในพื้นที่สงครามมิได้สูญเสียเพียงความปลอดภัยทางกาย แต่ยังสูญเสียสิทธิในการศึกษา และการพัฒนาในระยะยาวด้วย (Jora, 2026)

อีกตัวอย่างหนึ่งคือสถานการณ์ในยูเครน ซึ่งในปีค.ศ.2026 มีเด็กประมาณ 2.2 ล้านคนที่ต้องการความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม และมีผู้พลัดถิ่นภายในประเทศมากกว่า 3.8 ล้านคน โดยส่วนใหญ่เป็นผู้หญิงและเด็ก ความขัดแย้งที่ยืดเยื้อยังทำให้การศึกษาในยูเครนถูกรบกวนอย่างรุนแรง โดยในปีค.ศ.2025 เพียงปีเดียว มีโรงเรียนมากกว่า 340 แห่งได้รับความเสียหายหรือถูกทำลาย และกองทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (United Nations Children's Fund-UNICEF) ระบุ

ว่าจำเป็นต้องฟื้นฟูการเข้าถึงการศึกษา การคุ้มครอง และบริการสุขภาพจิตสำหรับเด็กอย่างต่อเนื่อง (UNICEF, 2025a)

ในขณะเดียวกัน สตรีในหลายประเทศยังประสบปัญหาความไม่เท่าเทียมและการเลือกปฏิบัติ ทั้งในด้านการศึกษา การทำงาน และการมีส่วนร่วมทางสังคมและการเมือง ทัศนศึกษาที่สำคัญอย่างยิ่งในปัจจุบันคืออัฟกานิสถาน ซึ่งองค์การ UN Women ระบุว่าสถานการณ์ในประเทศดังกล่าวเป็นหนึ่งในวิกฤตสิทธิสตรีที่รุนแรงที่สุดในโลก และผู้หญิงมีโอกาสเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมน้อยกว่าผู้ชายเกือบสี่เท่า นอกจากนี้ ในปีค.ศ.2025 UN Women ยังช่วยคุ้มครองการเข้าถึงบริการจำเป็นสำหรับผู้หญิงและเด็กหญิงมากกว่า 350,000 คน ท่ามกลางข้อจำกัดรุนแรงต่อสิทธิ การทำงาน และเสรีภาพในการดำเนินชีวิตของสตรี (Meerzad, 2026)

ข้อเท็จจริงดังกล่าวสะท้อนว่า การละเมิดสิทธิเด็กและสตรีในโลกปัจจุบันไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะในรูปแบบความรุนแรงทางตรงเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการจำกัดสิทธิขั้นพื้นฐานอย่างเป็นระบบ เช่น สิทธิในการศึกษา สิทธิในการทำงาน สิทธิในการเข้าถึงความยุติธรรม และสิทธิในการดำรงชีวิตอย่างปลอดภัย แม้ว่าประชาคมโลกจะมีการจัดทำอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กและอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของเด็กและสตรี แต่การแก้ไขปัญหาจะต้องเผชิญกับข้อจำกัดจากปัจจัยด้านเศรษฐกิจ วัฒนธรรม ความขัดแย้ง และค่านิยมทางสังคม (UNICEF, 2025b)

ดังนั้นปัญหาการละเมิดสิทธิเด็กและสตรีเป็นประเด็นด้านสิทธิมนุษยชนที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลจำนวนมาก การแก้ไขปัญหาดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการสร้างสังคมที่เคารพความเท่าเทียมและคุ้มครองสิทธิของเด็กและสตรีทุกคนในสังคมโลก

6.3.1.3 ปัญหาแรงงานข้ามชาติ

ปัญหาแรงงานข้ามชาติเป็นอีกหนึ่งประเด็นสำคัญด้านความยุติธรรมและสิทธิมนุษยชนในสังคมโลกปัจจุบัน ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความแตกต่างทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ทำให้ประชาชนจำนวนมากต้องอพยพย้ายถิ่นเพื่อแสวงหาโอกาสในการทำงานและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น อย่างไรก็ตาม แรงงานข้ามชาติจำนวนมากไม่น้อยกลับเผชิญกับปัญหาการละเมิดสิทธิ การเลือกปฏิบัติ และสภาพการทำงานที่ไม่เป็นธรรม ซึ่งส่งผลกระทบต่อศักดิ์ศรีและคุณภาพชีวิตของแรงงานเหล่านี้อย่างมาก (Amnesty International, 2025)

ในภาพรวมของโลก รายงาน *World Migration Report 2026* ชี้ว่า การย้ายถิ่นระหว่างประเทศยังคงเป็นส่วนสำคัญของเศรษฐกิจโลก และการสร้างช่องทางการย้ายถิ่นที่ปลอดภัย ถูกกฎหมาย และครอบคลุมสิทธิ เป็นเงื่อนไขสำคัญในการลดความเสี่ยงต่อการค้ามนุษย์ การใช้แรงงานบังคับ และการละเมิดสิทธิแรงงาน ด้วยเหตุนี้ ปัญหาแรงงานข้ามชาติจึงไม่ได้เป็นเพียงประเด็นด้านแรงงานเท่านั้น แต่เป็นประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน ความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจ และความร่วมมือระหว่างประเทศด้วย (UN Migration, 2026)

อีกปัญหาสำคัญหนึ่งคือ การเลือกปฏิบัติและอคติทางสังคมต่อแรงงานข้ามชาติ ในหลายประเทศ แรงงานข้ามชาติมักถูกมองว่าเป็นภาระทางเศรษฐกิจหรือเป็นภัยต่อความมั่นคง ส่งผลให้เกิดการกีดกันทางสังคมและข้อจำกัดในการเข้าถึงบริการพื้นฐาน เช่น การศึกษา การรักษาพยาบาล และกระบวนการยุติธรรม ขณะเดียวกัน แรงงานข้ามชาติที่ไม่มีเอกสารทางกฎหมายยังมีความเสี่ยงสูงต่อการถูกจับกุมหรือถูกละเมิดสิทธิโดยไม่สามารถเข้าถึงความช่วยเหลือได้อย่างเหมาะสม (UN Migration, 2026)

แม้ว่าหลายประเทศจะมีการออกกฎหมายและความร่วมมือระหว่างประเทศ เพื่อคุ้มครองสิทธิของแรงงานข้ามชาติ แต่การบังคับใช้กฎหมายยังคงมีข้อจำกัดในทางปฏิบัติ นอกจากนี้ ปัญหาความยากจน ความขัดแย้งทางการเมือง และความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ผลักดันให้ผู้คนต้องอพยพย้ายถิ่นอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น การแก้ไขปัญหาแรงงานข้ามชาติจึงจำเป็นต้องอาศัยทั้งมาตรการด้านกฎหมาย การคุ้มครองสิทธิแรงงาน และการสร้างทัศนคติที่เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของแรงงานทุกคน

ดังนั้นปัญหาแรงงานข้ามชาติจึงเป็นอีกหนึ่งประเด็นปัญหาด้านสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องกับความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจและสังคม แรงงานข้ามชาติจำนวนมากยังคงเผชิญกับการละเมิดสิทธิและการเลือกปฏิบัติในหลายรูปแบบ การส่งเสริมมาตรการคุ้มครองสิทธิแรงงานและการสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศจึงเป็นแนวทางสำคัญในการสร้างสังคมโลกที่เคารพสิทธิมนุษยชนและความเสมอภาคของมนุษย์ทุกคน

สรุปได้ว่า ปัญหาความยุติธรรมและสิทธิมนุษยชนในสังคมโลก ไม่ว่าจะเป็นความยากจนและความเหลื่อมล้ำ การละเมิดสิทธิเด็กและสตรี หรือปัญหาแรงงานข้ามชาติ ล้วนสะท้อนถึงความไม่เท่าเทียมเชิงโครงสร้างและข้อจำกัดในการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ในหลายมิติ ปัญหา

เหล่านี้มิได้เกิดขึ้นอย่างโดดเดี่ยว หากแต่มีความเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ และส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของมนุษย์ในระดับโลก

6.3.2 ผลกระทบของปัญหาความยุติธรรมและสิทธิมนุษยชนในสังคมโลกที่มีต่อสังคมไทย

ปัญหาในระดับโลกในยุคปัจจุบันมิได้เป็นเพียงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นห่างไกลจากชีวิตประจำวัน หากแต่มีความเชื่อมโยงอย่างลึกซึ้งกับโครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ตลอดจนสิทธิมนุษยชนของประเทศไทย โดยเฉพาะประเด็นความยากจนและความเหลื่อมล้ำ การละเมิดสิทธิเด็กและสตรี รวมถึงปัญหาแรงงานข้ามชาติ ซึ่งล้วนส่งผลกระทบต่อประเทศไทยในหลายมิติ ทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน และระดับประเทศ การวิเคราะห์ผลกระทบในด้านต่าง ๆ จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการทำความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างปัญหาในระดับโลกกับบริบทของสังคมไทยอย่างเป็นระบบ

6.3.2.1 ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ

ปัญหาในระดับโลกส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจไทยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยเฉพาะปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำในระดับนานาชาติ ซึ่งส่งผลให้กำลังซื้อของประชากรในหลายประเทศลดลง และกระทบต่อการค้า การลงทุน ตลอดจนการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ ประเทศไทยซึ่งพึ่งพาเศรษฐกิจภายนอกในระดับสูง จึงได้รับผลกระทบโดยตรงจากภาวะเศรษฐกิจโลกที่ชะลอตัว ตัวอย่างเช่น เมื่อประเทศคู่ค้าสำคัญประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ ประชาชนในประเทศเหล่านั้นย่อมมีกำลังซื้อลดลง ส่งผลให้มูลค่าการส่งออกของไทยลดลงตามไปด้วย

นอกจากนี้ ภาวะเงินเฟ้อและค่าครองชีพที่สูงขึ้นในหลายประเทศยังส่งผลให้นักท่องเที่ยวต่างชาติใช้จ่ายอย่างระมัดระวังมากขึ้น ขณะเดียวกัน ต้นทุนการนำเข้าสินค้า วัตถุดิบ และพลังงานของประเทศไทยก็เพิ่มสูงขึ้น ส่งผลให้ภาคธุรกิจ โดยเฉพาะธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ต้องเผชิญภาวะต้นทุนที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจในระดับโลกยังสะท้อนกลับมาถึงสังคมไทย ผ่านช่องว่างรายได้ระหว่างแรงงานทักษะสูงกับแรงงานรายได้น้อย ซึ่งทำให้โอกาสทางเศรษฐกิจของประชาชนกระจายอย่างไม่เท่าเทียม

6.3.2.2 ผลกระทบด้านสังคม

ในด้านสังคม ปัญหาในระดับโลกส่งผลให้สังคมไทยเผชิญกับความเปลี่ยนแปลง ทั้งเชิงโครงสร้างและความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มประชากร โดยเฉพาะการเพิ่มขึ้นของความเปราะบาง

ในกลุ่มผู้มีรายได้น้อย เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และแรงงานนอกระบบ เมื่อเศรษฐกิจโลกเกิดความผันผวน ครอบครัวที่มีรายได้น้อยมักได้รับผลกระทบก่อนกลุ่มอื่น เช่น การเข้าถึงอาหารที่มีคุณภาพ การศึกษา และบริการสาธารณสุขลดลง ส่งผลให้ปัญหาความเหลื่อมล้ำภายในประเทศยิ่งทวีความรุนแรง

ตัวอย่างเช่น ครอบครัวแรงงานรับจ้างในเขตเมืองที่มีค่าครองชีพสูง อาจจำเป็นต้องลดค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาหรือสุขภาพของบุตรหลาน เมื่อราคาสินค้าอุปโภคบริโภคปรับตัวสูงขึ้น ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อพัฒนาการของเด็กในระยะยาว นอกจากนี้ การลี้ภัยของแรงงานข้ามชาติและผู้ย้ายถิ่นจากประเทศเพื่อนบ้าน ยังทำให้สังคมไทยต้องปรับตัวต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรม ภาษา และวิถีชีวิต หากขาดการบริหารจัดการที่เหมาะสม อาจนำไปสู่ความเข้าใจผิด อคติ และความตึงเครียดระหว่างกลุ่มประชากรในสังคมพหุวัฒนธรรมได้

6.3.2.3 ผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชน

ปัญหาการละเมิดสิทธิเด็กและสตรีในระดับโลกส่งผลกระทบต่อประเทศไทยในมิติของมาตรฐานสิทธิมนุษยชนอย่างชัดเจน เนื่องจากประเทศไทยจำเป็นต้องดำเนินนโยบายให้สอดคล้องกับพันธกรณีระหว่างประเทศและความคาดหวังของประชาคมโลก หากภายในประเทศยังคงปรากฏปัญหาความรุนแรงต่อเด็กและสตรี การค้ามนุษย์ หรือการเลือกปฏิบัติ ย่อมส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์และความน่าเชื่อถือของประเทศในเวทีระหว่างประเทศ

ตัวอย่างเช่น ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวและการล่วงละเมิดทางเพศยังคงเป็นประเด็นสำคัญที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและสตรีที่อยู่ในภาวะเปราะบาง เช่น เด็กในครอบครัวยากจน เด็กข้ามชาติ หรือสตรีในภาคแรงงานนอกระบบ เมื่อเกิดการละเมิดสิทธิ บุคคลเหล่านี้มักไม่สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้อย่างเต็มที่ อันเนื่องมาจากข้อจำกัดด้านเศรษฐกิจ ภาษา หรือสถานะทางกฎหมาย ส่งผลให้ประเทศไทยจำเป็นต้องพัฒนากลไกคุ้มครองสิทธิให้มีประสิทธิภาพและครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

6.3.2.4 ผลกระทบด้านแรงงานและการย้ายถิ่น

ปัญหาแรงงานข้ามชาติถือเป็นประเด็นที่ส่งผลกระทบต่อประเทศไทยโดยตรง เนื่องจากประเทศไทยเป็นจุดหมายปลายทางสำคัญของแรงงานจากเมียนมา ลาว และกัมพูชา แรงงานเหล่านี้มีบทบาทสำคัญต่อภาคเศรษฐกิจหลายด้าน เช่น การก่อสร้าง ประมง เกษตรกรรม

และอุตสาหกรรมการผลิต หากขาดแรงงานกลุ่มดังกล่าว เศรษฐกิจบางภาคส่วนของประเทศอาจประสบปัญหาขาดแคลนกำลังแรงงานและเกิดภาวะชะงักงันได้

อย่างไรก็ตาม การพึ่งพาแรงงานข้ามชาติย่อมนำมาซึ่งความท้าทายหลายประการ อาทิ การจ่ายค่าจ้างที่ไม่เป็นธรรม การทำงานเกินเวลา การเข้าถึงบริการสาธารณสุขที่จำกัดและความเสี่ยงต่อการถูกเอารัดเอาเปรียบ ตัวอย่างที่พบได้บ่อยคือแรงงานต่างด้าวในภาคประมงและภาคก่อสร้าง ซึ่งมักทำงานในสภาพแวดล้อมที่มีความเสี่ยงสูงและขาดการคุ้มครองอย่างเหมาะสม หากภาครัฐไม่สามารถกำกับดูแลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ย่อมส่งผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชนและเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ

6.3.2.5 ผลกระทบด้านความมั่นคงของมนุษย์

ความมั่นคงของมนุษย์หมายถึงสถานะที่ประชาชนสามารถดำรงชีวิตได้อย่างปลอดภัย มีอาหารเพียงพอ เข้าถึงบริการพื้นฐาน และได้รับการคุ้มครองจากความรุนแรง ปัญหาระดับโลกทั้งสามประการ ได้แก่ ความยากจนและความเหลื่อมล้ำ การละเมิดสิทธิเด็กและสตรี และปัญหาแรงงานข้ามชาติ ล้วนส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของมนุษย์ในประเทศไทยอย่างชัดเจน เพราะเมื่อประชาชนบางกลุ่มยังคงเผชิญความยากจน ถูกละเมิดสิทธิ หรือถูกกดขี่จากความไม่เป็นธรรม ย่อมทำให้สังคมโดยรวมมีความเปราะบางมากขึ้น

ตัวอย่างเช่น หากแรงงานข้ามชาติไม่ได้รับการคุ้มครองอย่างเหมาะสม อาจนำไปสู่ปัญหาการค้ามนุษย์ การใช้แรงงานบังคับ หรือการแพร่ระบาดของโรคติดต่อในพื้นที่แรงงานหนาแน่น ขณะเดียวกัน หากเด็กและสตรีไม่ได้รับการคุ้มครองจากความรุนแรง ย่อมส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิต ความสัมพันธ์ในครอบครัว และคุณภาพชีวิตในระยะยาว ดังนั้น ความมั่นคงของมนุษย์จึงมิได้หมายถึงความมั่นคงทางทหารเพียงอย่างเดียว แต่ยังครอบคลุมถึงความปลอดภัยทางสังคม เศรษฐกิจ และจิตใจของประชาชนด้วย

6.3.2.6 ผลกระทบด้านนโยบายและการบริหารรัฐ

ปัญหาระดับโลกทำให้รัฐบาลไทยจำเป็นต้องปรับตัวเชิงนโยบายอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในด้านการคุ้มครองสิทธิ การจัดการแรงงาน และการลดความเหลื่อมล้ำ ภาครัฐจำเป็นต้องกำหนดมาตรการที่รองรับประชากรกลุ่มเปราะบาง เช่น การพัฒนาระบบสวัสดิการสังคม การส่งเสริมการเข้าถึงการศึกษาอย่างเท่าเทียม และการคุ้มครองแรงงานข้ามชาติ หากการออกแบบนโยบายไม่

สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ย่อมทำให้ปัญหาทางสังคมสะสมและขยายตัวรุนแรงขึ้น

ตัวอย่างเช่น รัฐจำเป็นต้องมีระบบคัดกรองและช่วยเหลือเด็กที่อยู่ในภาวะเสี่ยงต่อการถูกละเมิดสิทธิ รวมถึงต้องจัดให้มีมาตรการที่เอื้อต่อการเข้าถึงบริการสาธารณสุขของแรงงานข้ามชาติและผู้มีรายได้น้อยอย่างทั่วถึง การบริหารจัดการในลักษณะดังกล่าวไม่เพียงช่วยลดผลกระทบจากปัญหาในระดับโลกเท่านั้น แต่ยังช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นต่อระบบธรรมาภิบาลของประเทศอีกด้วย

6.3.2.7 ผลกระทบด้านภาพลักษณ์ระหว่างประเทศ

นอกจากผลกระทบภายในประเทศแล้ว ปัญหาในระดับโลกยังส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของประเทศไทยในเวทีระหว่างประเทศอย่างมีนัยสำคัญ หากประเทศไทยสามารถแสดงบทบาทเชิงรุกในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ลดการเอารัดเอาเปรียบแรงงาน และส่งเสริมความเท่าเทียมทางสังคมได้อย่างจริงจัง ย่อมช่วยยกระดับความน่าเชื่อถือและภาพลักษณ์ของประเทศในสายตานานาชาติ

ในทางตรงกันข้าม หากประเทศไทยยังถูกมองว่ามีปัญหาการละเมิดสิทธิแรงงาน การค้ามนุษย์ หรือความรุนแรงต่อเด็กและสตรีอย่างต่อเนื่อง ย่อมอาจส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ทางการทูต การค้า และความร่วมมือระหว่างประเทศ ตัวอย่างเช่น ประเทศคู่ค้าอาจใช้มาตรฐานด้านสิทธิมนุษยชนเป็นเงื่อนไขในการเจรจาการค้าและการลงทุน ส่งผลให้ประเทศไทยจำเป็นต้องปรับปรุงมาตรการภายในประเทศให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากลมากยิ่งขึ้น

กล่าวโดยสรุป ปัญหาความยุติธรรมและสิทธิมนุษยชนในระดับโลก ไม่ว่าจะเป็นความยากจนและความเหลื่อมล้ำ การละเมิดสิทธิเด็กและสตรี หรือปัญหาแรงงานข้ามชาติ ล้วนส่งผลกระทบต่อประเทศไทยอย่างลึกซึ้งในหลายมิติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิทธิมนุษยชน แรงงาน ความมั่นคงของมนุษย์ นโยบายภาครัฐ และภาพลักษณ์ระหว่างประเทศ ผลกระทบเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่าประเทศไทยไม่อาจแยกตัวออกจากบริบทของโลกได้อีกต่อไป หากแต่จำเป็นต้องพัฒนาโลกเชิงนโยบายและสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศอย่างรอบด้าน เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาดังกล่าว

บทสรุป

ความยุติธรรม คือ การปฏิบัติที่เหมาะสมและเป็นธรรมภายใต้เงื่อนไขความแตกต่างของบุคคล โดยมุ่งให้ทุกคนสามารถเข้าถึงสิทธิและโอกาสอย่างเท่าเทียมในเชิงผลลัพธ์ เป็นหลักการพื้นฐานของสังคมประชาธิปไตยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม การเคารพสิทธิ และการจัดสรรทรัพยากรอย่างเหมาะสม โดยไม่จำเป็นต้องปฏิบัติต่อทุกคนเหมือนกันเสมอไป แต่ต้องคำนึงถึงความแตกต่างของแต่ละบุคคล แนวคิดของ Aristotle เน้นความยุติธรรมในฐานะคุณธรรมและหลักของกฎหมายที่ต้องมีความเป็นสากล เสมอภาค และยืดหยุ่นได้ ขณะที่ John Rawls เสนอว่าความยุติธรรมคือความเป็นธรรม โดยต้องเปิดโอกาสให้ทุกคนมีสิทธิพื้นฐานเท่าเทียม และความไม่เท่าเทียมต้องเอื้อต่อผู้ด้อยโอกาสมากที่สุด นอกจากนี้ ความเสมอภาคยังแบ่งเป็น “ความเท่าเทียม” (ให้เหมือนกัน) และ “ความเสมอภาค” (ให้เหมาะสมตามความแตกต่าง) ซึ่งสะท้อนว่าความยุติธรรมแท้จริงคือการสร้างโอกาสที่เป็นธรรม ซึ่งในด้านความสำคัญ ความยุติธรรมมีบทบาทในการสร้างความสงบเรียบร้อยและความเชื่อมั่นในสังคม ลดความเหลื่อมล้ำโดยการจัดสรรโอกาสอย่างเหมาะสมคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจและประชาธิปไตย สังคมที่ยึดหลักความยุติธรรมจะช่วยให้ประชาชนเคารพกฎหมาย มีส่วนร่วมในสังคมและอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

สิทธิมนุษยชน หมายถึง สิทธิและเสรีภาพที่มนุษย์ทุกคนมีติดตัวมาตั้งแต่กำเนิดอย่างเท่าเทียม ไม่ขึ้นกับความแตกต่างใด ๆ และได้รับการยอมรับในระดับสากลผ่านปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (ค.ศ. 1948) แนวคิดนี้เน้นว่ามนุษย์ทุกคนมีคุณค่าและต้องไม่ถูกเลือกปฏิบัติ จึงเป็นแนวคิดที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของ “สิทธิ” (อำนาจที่กฎหมายรับรองให้เรียกร้องหรือคุ้มครองประโยชน์ของตน) และ “เสรีภาพ” (อำนาจในการกำหนดการกระทำของตนโดยไม่ถูกแทรกแซง) โดยทั้งสองแนวคิดเป็นแกนสำคัญของการรับรองความเป็นอิสระและศักดิ์ศรีของมนุษย์ ซึ่งสิทธิมนุษยชนตั้งอยู่บนหลักสำคัญ ได้แก่ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ความเสมอภาคและไม่เลือกปฏิบัติ ความเป็นสากล การเชื่อมโยงและแบ่งแยกไม่ได้ของสิทธิ และการเป็นสิทธิที่ไม่อาจพรากหรือถ่ายโอนได้ นอกจากนี้ สิทธิมนุษยชนยังครอบคลุมสิทธิ 5 ด้าน ได้แก่ สิทธิพลเมือง การเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม รวมถึงสิทธิรูปแบบใหม่ เช่น สิทธิด้านสิ่งแวดล้อมและดิจิทัล ขณะที่ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนเป็นเอกสารสำคัญที่กำหนดมาตรฐานสิทธิขั้นพื้นฐาน 30 ข้อ ครอบคลุมสิทธิในการมีชีวิต เสรีภาพ ความเสมอภาค การศึกษา การทำงาน และการมีส่วนร่วมทางสังคม แม้ไม่ผูกพันทางกฎหมายโดยตรง แต่มี

อิทธิพลอย่างยิ่งต่อการพัฒนากฎหมายและมาตรฐานสิทธิมนุษยชนทั่วโลก ส่งผลให้เกิดการคุ้มครองสิทธิและส่งเสริมสังคมประชาธิปไตยอย่างเป็นรูปธรรม

ปัญหาความยุติธรรมและสิทธิมนุษยชนในสังคมโลก สะท้อนถึงความไม่เท่าเทียมและข้อจำกัดในการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ในหลายมิติ โดยเฉพาะ **ปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำ** ที่ทำให้ประชากรจำนวนมากขาดโอกาสทางการศึกษา สุขภาพ และคุณภาพชีวิตที่เหมาะสม **ปัญหาการละเมิดสิทธิเด็กและสตรี** ซึ่งปรากฏทั้งในรูปแบบความรุนแรง การเลือกปฏิบัติ และการจำกัดโอกาส โดยเฉพาะในพื้นที่ความขัดแย้ง และ **ปัญหาแรงงานข้ามชาติ** ที่เกี่ยวข้องกับการถูกเอารัดเอาเปรียบ การเลือกปฏิบัติ และการเข้าถึงสิทธิที่จำกัด ปัญหาดังกล่าวเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการสร้างความยุติธรรมและการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนอย่างเท่าเทียมในระดับสากล ซึ่ง**ผลกระทบต่อสังคมไทย**อย่างกว้างขวางทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง โดยทำให้เศรษฐกิจไทยเผชิญความผันผวนจากระบบโลก ความเหลื่อมล้ำภายในประเทศเพิ่มสูงขึ้น และกลุ่มเปราะบางได้รับผลกระทบมากขึ้น นอกจากนี้ ยังส่งผลต่อมาตรฐานสิทธิมนุษยชนของประเทศ โดยเฉพาะประเด็นการคุ้มครองเด็ก สตรี และแรงงานข้ามชาติ ซึ่งเกี่ยวข้องกับภาพลักษณ์และความน่าเชื่อถือในเวทีระหว่างประเทศ รวมถึงกระทบต่อความมั่นคงของมนุษย์และการกำหนดนโยบายภาครัฐโดยรวม